

Milan
Kleč

Ljudožerci

Nekaj let nazaj je bilo, ko sem imel pešpot. Tako sem hotel razrešiti nekatere globoke probleme, ki so se mi začeli kopičiti v življenju. Zelo preprosto.

Zgodilo se je, da sem se med potjo spustil po hribu, ker sem zagledal vas in sem se hotel odžejati. Prav nič posebnega, a tiste vasice vseeno nikoli ne bom pozabil. Rekel sem, da me je dajala strahovita žeja, zato je odveč govoriti, kako me je

razveselil tisti usodni vodnjak. Popotni kovček sem odvrigel v travo in zaril glavo v vodo. Kako mi je odleglo. Potem sem se odžejan utrujen sesédel in globoko dihal. Kako preprosto je pravzaprav življenje, a meni se je dogajalo ravno obratno. Kako malo potrebujem, — sem razmišljal in se vnovič povzpel do roba vodnjaka. Misli pod vodo so bile še bolj čiste. Zadrževal sem sapo in kot da bi jih hladna voda hladila in čistila. Skoraj bi postal takóle pogreznjen, sentimentalen, če ne bi bil začutil, da je čisto blizu mene še nekdo zaril glavo. Ta glava je bila velika. V vodi se je zdela še večja. Zagledal sem pravzaprav samo gobec, in ko sem se dvignil, sem ugotovil, da poleg mene teši žejo krava. Niti malo se ne bi bil vznemiril, če je ne bi bila privedla napajat mlada pastirica. Krava torej ni prišla sama, kot sem to storil jaz.

Pastirica je bila prijazno dekle. Bila je neverjetno sproščena in tudi lepa. Pa še kako lepa! Nisem se več zanimal za kravo, ki je počela svoje. Pozdravil sem jo in že ko sem to storil, sem začutil, da je nenadoma tudi v meni veliko sproščenosti, ki mi je sicer v podobnih primerih tuja. Očitno je pastirica tako delovala name. Da, presenečen sem bil nad sabo, ker sem se drugače vse preveč krivil, kot da bi bilo vse odvisno od mene, a dokazovalo se je, da ni ravno tako. —

Pastirico je obdajala tista neskalsjena lepota. Še vedno so me navduševala takšna dekleta, ki jih človek le redko sreča. Takoj me je osvojila, s tem pa ne mislim prav nič slabega. Predstavila se mi je za Marijo in takoj, ko sva se začela meniti, to je bilo nadvse prijetno kramljanje, sem zvedel, da sem pravzaprav edini tujec, ki ga je kadarkoli videla. To me je kljub vsemu pre-

senetilo, čeprav sem natančno vedel, da je vas izredno odmaknjena. A kaj moreš. Kolikokrat sem bil že presenečen, ko sem odkrival vasice, za katere si nisem mogel niti približno zamišljati, da sploh obstajajo. Tista njena krava je še vedno srkala vodo v dolgih požirkih, ko me je pastirica kar naprej presenečala s svojo neposrednostjo. Takóle je pripovedovala:

»Ti si neznanec, Rastko. Mene že dalj časa vznemirja vprašanje, ali pa se v moji glavi zastavlja kar več vprašanj. Vem, da boš zdajle z mano, potem pa boš pobral kovček in se odpravil naprej. Nikoli več se ne bova videla. Jaz pa bom ostala noč in dan z ljudmi, to so sovaščani, ki mi na moje vprašanje nočejo odgovoriti. Kako pridejo otroci na svet, to prav dobro vem, in ne mislim te tega spraševati . . .«

Ljubko je govorila in se usedla na travo poleg mene. Roko mi je vzela v naročje in toplo mi je bilo pri srcu. Tega sploh nisem hotel hladiti v vodnjaku. Kot da bi me prestrelila, ko je rekla: »Rastko, mene zanima, kakšen okus ima človeško meso?! — Jaz tega še ne vem in tudi v naši vasi ne bi rada s tem začela. To bi rada storila z neznancem. To pa si ti in zdiš se mi prav simpatičen . . .« je govorila in mi ni pustila, da bi bil karkoli rekel. Bil sem nemalo presenečen.

»Rastko, ne prosim te — ne vem kaj. Odgriznila bi ti kvečjemu kakšen prst. Lahko najmanjšega in potem bi poskusila to meso, saj sem že v teh letih. Preskočila sem sedemnajsto in v naši vasi veljam za devico. Ker pri nas so, ki so občutile to slast, mlajše od petnajst let. Denimo Metoda. Metoda je prvič poskusila človeško meso pri enajstih. Ker pa ne bi bila rada stara devica, saj čutim, da imam v svoji notranjosti že težave zaradi tega, — te je prav gotovo bog poslal mimo naše vasi. Dobro je, da sem te srečala, ker če bi se prikazal v vasi, bi te že požrli . . .« je čebljala pastirica.

»Rastko, tebi se takoj vidi, da si v redu fant. Vidim, da si močan, zdrav in pošten. Takšnega ni v vasi. Zato ti bom poklonila to čast, če jo boš sprejel. Jaz sem že nesrečna, zafrustrirana. S prstom kažejo name, češ: 'Poglej, to je tista, ki se nekaj gre!' — me kar naprej karajo. A jaz se nič ne grem. Prav zares. Samo na takšnega fanta še nisem naletela. Pa četudi bi. Veš, kako je v vaseh, kar se tega tiče. Sledi obvezno obrekovanje. Vse se zve, ker se vaški fantje hvalijo na vse pretege. Jaz pa tega ne maram. Rastko, prav zares te je sam bog poslal. Všeč si mi. In povej mi, ali si zato, da ti odgriznem kos mesa. Samo prst, Rastko?!« — Njena neposrednost in smisel pripovedovanja sta me vrgla iz tira. Nisem vedel, kaj naj odgovorim. Da bi me jedla, samo prst, ne, tega nisem vedel. Prav zares. Ampak tako ljubko me je gledala, tako milo in nežno proseče, da sem takoj vedel, da se njeni nemogoči in neverjetni želji ne bom mogel upreti, pa četudi bi mi pojedla celo roko. Moram pa zraven priznati, da sta me njeno rotenje in njena milina nekako čudno in nenavadno razdražila; to sem začutil v erotičnem smislu in kmalu nisem mogel več vzdržati. Jezik sem ji porinil globoko v usta, česar se ni niti najmanj branila. Celo spodbujala me je:

»Rastko, ti si zares v redu fant. Vidim, da mi boš pomagal. Predlagam pa obema, da se skrijeva v gozd. Da ne bom jedla ravno na očeh koga izmed

vaščanov, ki dosti hodijo tod mimo. Saj ne bi nič rekli, a v vas bi odnesli mojo skrivnost. O, Rastko. To bo lepo. O, to bo lepo!»

Zapustila je kravo, naj se napaja, in me odvelkla v gozd med visoke smreke. Vse skupaj se mi je zdelo prav idilično. Sploh si nisem mogel zamisljati, da bi me lahko to dekle jedlo. Vse skupaj sem imel za prefinjeno ljubezensko igro, skratka, za zapeljevanje. Nisem pa vedel, da je kaj takšnega mogoče v takó odročnih vaseh. Ni čudno, da je moja davna želja, da bi živel v eni izmed njih. —

Poljubljal sem voljno in toplo pastirico Marijo. Preprosta obleka ji je kar sama od sebe zdrsnila. Odkrila je prekrasno telo in kako se je obnašala.

O, kako se je presekala moja pešpot. »Kakšno telo, kakšne čudovite prsi...« in te reči so me v veliki meri pognale na njo. Hodil in razmišljal sem o ženskah, ki mi grenijo življenje. Sam sebi sem že hodil na živce, ko sem vedno znova ponavljal iste izraze. »Kakšno telo, kakšne čudovite prsi...« — Prav te reči sem razmišljal vseskozi, ko se je dvigal prah za mano. —

A tokrat si nisem šel na živce, čeprav sem ponavljal: »Kakšno telo, kakšne čudovite prsi!« Njene prsi so bile prav zares nekaj posebnega. Česa podobnega še svoj živi dan nisem videl, čeprav sem se z vsako žensko znašel v podobni situaciji. A to z Marijo je bilo vseeno izjema. Njene prsi bi lahko primerjal samo z občutkom, ko sem sploh prvič v življenju obrnil med prsti to žensko lepoto. A to je bilo še nekaj več. Zares, kot da še nikoli ne bi bil videl teh gričkov. Prav nikoli. Tudi brez slehernih izkušenj. To je bil neznan občutek, ki mi je odprl usta in sam sebi nisem mogel verjeti, da je kaj podobnega sploh mogoče. Govorim iskreno. Imel sem sicer nagovor: »Kako čudovite prsi imaš!« — in četudi bi to spadalo k zapeljevanju. Ampak z Marijo, ampak s to deklino... Zagrizel sem se vanje.

»Marija,« sem v šali dejal, da bi se ji še bolj približal in ji še bolj izrazil svojo naklonjenost. Zares se nisem počutil v vlogi zapeljivca, ko sem siknil: »Marija, kar pojedel bi jih! Tako sladke so.«

A poslušajte me dobro! Zgodilo se je, da se je moja pastirica za spoznanje odmaknila. V oči in obraz ji je udarila žalost. Kot nekakšna nesreča. Začutil sem, da mi nekaj prikriva. Nekaj, česar si sploh nisem mogel misliti. Nekaj dolgih trenutkov se je pripravljala, dokler ni spregovorila:

»Rastko, nekaj ti moram priznati. Oprosti mi, ampak Rastko.«... je začela, ko mi je še vedno letela med prsti. Čutil sem, da se ne boji erotičnega odnosa z mano, ki sem bil že nag. Ko sem bil že takšen, kakršnega se še najbolj poznam. Njeno priznanje je moralo vsebovati nekaj hujšega, nekaj bolj tragičnega, zato sem jo nestrпно pričakoval.

»Rastko. Ne vem, koliko let je minilo, a ni jih malo, ko sem tudi gnala krave na pašo. Šest, sedem let sem bila stara in začele so mi poganjati prsi. Poletje je bilo in vročina neznosna. Da bi se malo ohladila, sem odvrгла srajco in se polivala z vodo iz prav tistega vodnjaka, kjer sva se tudi midva srečala. Takrat je mene presenetil vaški mogočnej, ki je popival s konjem v sosednji vasi. Toliko denarja ima in zato takšen vpliv, da mu je vse dose-

ljivo. Tudi tisto, kar mu ne sodi. Zjutraj se je vračal domov. Kot bi ga bila strela prinesla iz jasnega. Vaškega mogočnega. Prijel me je za rame in se zagledal v moje prsi, ki še niso bile takšne. Tako se je poglobil vanje, kot si se malo poprej ti. Samo da je on povrh vsega še sopol. Nisem vedela zakaj. Tako močno je sopol. Nisem vedela, kaj je tako čudnega na meni. Majhna sem bila in ga nisem vprašala, saj pravzaprav nisem poznala niti vprašanja, ki bi mu ga lahko zastavila. Poslušaj me, Rastko. Vprašal me je, kaj rase na meni, in zraven nepremično zrl naravnost v moje prsi. Odgovorila sem mu. — Nikoli ne bom pozabila, ko ni bil zadovoljen: »Ampak na tvojih prsah so nekakšne bradavice, Marija,« — je drhtel. Tega se natančno spominjam.

»Bradavice?« — sem bila začudena.

»Zakaj pa imaš te bradavice?!« je bil še kar naprej skrivnost.

»Ne vem, gospod,« sem mu odvrnila.

»To je nekaj takega,« je ihtel, »kot da bi na tvojih prsah rasle še ene, manjše prsi, samo za spoznanje bolj temne!«

»A ja?!« sem presenečeno povešala oči.

»Marija, za koga pa imaš ti to?!« me je spodbujal in napeljeval k sebi.

»Gospod, če jih hočete, jih lahko vi pojedite!«

To sem mu odločno zabrusila, ker kaj pa naj bi mi pomagalo, če se je že zabodel vanje. Razen smrt. To jih lahko reši. Drugače so njemu obljubljene, Rastko. Zaobljubljena sem, in če prelomim . . ., potem bi ti morala govoriti že o nesrečah, ki bi lahko zaradi tega prizadele vso našo družino, ki pa sploh ni majhna. Rastko, a me ti razumeš?!«

Nisem je razumel. Nisem vedel, o čem govori. Prepričan sem bil, da se šali. In to prav posrečeno in nenavadno. Zato sem jo znova presekala z zobmi. Hotel sem jo malo podražiti, a plaho se je odmaknila.

»Rastko, lahko mi poješ roko, nogo, kar hočeš. Jezik žrtvujem zate. Svoj edini jezik, samo prsi mi pusti na miru!« je povešala pogled in me prav iskreno prosila. Z dlanmi si je zakrila prečudovite prsi, ki so nama hodile napoti.

Obljubil sem ji, da ji jih ne bom snedel. Kaj pa sem drugega hotel. Bila je presrečna, in ko sva se ljubila v mehki in od ljubezni urošeni travi, mi je šepnila:

»Rastko, ali ti lahko odgriznem uho?!«

Še vedno sem bil prepričan, da sem udeležen pri prefinjeni ljubezenski igri, ki je še nisem poznal, a me je nosila v neskončne daljave. »Rastko, Rastko, povej mi!« je drgetala.

»Povej mi, kar hočeš, Marija!« sem zakričal v napadu strasti. Kar prestrašil sem se svojega odločnega glasu.

Njene zobe sem začutil na svojih ušesih, ki jih je najprej lizala, kot da bi jih za nekaj posebnega pripravljala. Strašno me je dražila.

»O, Rastko, Rastko, Rastko!« je izgovarjala moje ime, kot da bi se mi zahvaljevala. Potem je globoko vzdihnila in se mi zarila z vso močjo z zobmi v ušesa.

Zakričal sem kot prašič, ki ga koljejo. Odmevalo je. Nisem vedel, ali naj jo udarim, ko je med zobmi valjala skorajda polovico mojega levega ušesa. To ni bila več šala. To očitno ni bila nobena ljubezenska igra, ker preprosto nisem ostal cel. Zmanjkalo mi je del telesa. In to pomemben. Mislim sem, da sem celo oglušel, ker me je tako presneto bolelo. V trenutku sem bil krvav. Moje golo telo je preplavila kri. A potem sem se začuda umiril. Ko je žvečila in poiskovala moje uho, kot da ne bi več čutil bolečine. Kot da bi čakal, kaj bo rekla. Kot da bi si želel, da bi ji teknilo. Ali je tako delovala name pastirica Marija ali kaj?! Jaz si tega ne znam razlagati. Ali je bila Marija nora? Blazna?! Tudi o tem nisem prepričan. Zagrabil sem se za glavo, ko je kar naprej okušala in zvečila moje uho, ki ji očitno nikakor ni hotelo v grlo. In potem sem se kar stresel od razočaranja, ko mi je priznala:

»Rastko, pa saj to sploh ni dobro. Rastko, oprosti, ampak jaz ga bom dala ven. Kar izpljunila ga bom!«

Ni se izmišljevala. Storila je to. Moje na pol odgrizeno uho se je znašlo odvrženo v travi. Potem se mi je kot vdana ljubica zalizala v rano in nisem mogel verjeti, ko je prenehala teči kri. Kakšno slino je vendar imela?! Ne vem, ne vem! Tudi kri mi je polizala s svojim spretnim jezikom in tako zopet slekla moje telo. Jaz nisem več vedel, s kom imam opravka. Niti kdo sem jaz.

Potem se je začela poslavljalati:

»Rastko, brez zamere. A nisem ga mogla pogoltniti. Pač nisem za te stvari, a hvala ti. Zdaj sem doživela tisto, kar moje vrstnice že dolgo poznajo. A kot vidiš, nisem preveč zadovoljna, kaj šele da bi bila navdušena. Naj me imajo za nedolžnico, ki to več nisem. To se imam samo tebi zahvaliti. Če ne bo šlo drugače, se odpravim v samostan. Človeškega mesa pa se več ne dotaknem...«

Stopila je na prste, ko me je poljubila in ko se mi je od vsega že meglilo.

»Rastko, brez zamere, a vrniti se moram v vas. Dolgo sem se zadržala in lahko bi kaj posumili. Mlado dekle sem še. Lahko so koga poslali za mano in ne bi rada, da naju zalotijo. Ti si dober fant. Mnogo si mi pomagal. Zares. Marsikaj sem zvedela in se celo naučila. Počutim se zelo v redu. Da ne boš skrbel, da si mi prizadejal nesrečo. Če nisem za te reči, potem pač nisem! Rastko, srečno hodi!«

Še zadnjič se je dvignila na prste in me zapustila z vročim poljubom. Izgubila se je med smrekami in se med potjo oblačila. Tudi jaz sem se oblekel, poiskal sem svoj kovček in zbežal. V naglici sem povsem pozabil na svoje uho, ki je ostalo v tisti travi, a kaj bi končno z njim.

Tega seveda do sedaj nisem še nikomur pripovedoval. Ker kdo pa bi mi verjel, da sem tako izgubil uho. Ko sem se vrnil domov, sem še veliko premišljeval o Mariji. Nisem vedel, ali naj ji zamerim ali pa naj se vedem, kot da se ni nič pripetilo. A to je bilo nemogoče. Spremembna na meni se je kazala že na zunaj. Vedel sem samo to, da bi katerokoli žensko, s katero sem bil pred Marijo ali po njej, strahovito pretepel. Vsaj to. To zatrjujem in naj zveni še tako podlo. Vsako žensko bi vsaj pretepel, če bi mi odgriznila

uho kot Marija, ki je bila očitno izjema. To poudarjam. Ona je to storila kot nekaj povsem navadnega. Zato sem ji odpustil, čeprav nisem mogel imenovati svoje nesreče drugače kot novo ljubezensko tragedijo. Na tisti pešpoti, skratka, nisem ničesar razrešil, morda sem si samo še bolj zapletel svoje stanje. Dobil sem, kar sem iskal. Vseeno pa nisem vedel, kaj naj storim. Nekaj tednov sem celó razmišljal, da bi jo obiskal, a to misel sem kmalu ovrgel. Zadevo sem pač sklenil z ugotovitvijo, da je za mano še ena ljubezenska avantura, ki se je sicer končala malo drugače kot ponavadi. A kaj bi to. Sčasoma sem čisto pozabil tudi na izgubljeno uho. Zadeve si, skratka, kmalu nisem preveč gnal k srcu. Človek mora pač na marsikaj računati, če se spušča v pustolovščine z ženskami. —

In v takšnem prepričanju mi je minilo kakšnih sedem, osem let, ko so se mi težave zopet preveč nakopičile. Kaj naj bi drugega, kot da sem se zopet odpravil na pešpot, ki je bila še vedno moje najboljše zdravilo. Marsikaj sem razrešil in se odločil takóle sam pri sebi, ko sem pohajal čez drn in strm in ni vrag, da me ni pot zanesla spet v tiste kraje, ki sem jih opisal. Zopet sem se spustil po hribu v dolino. Tisti vodnjak še nikamor ni odšel in kot da bi me čakal. Vsega skupaj sem se živo spominjal. Postajati sem začel celo sentimentalen. Kolikokrat se spomnim bivših žensk. Tudi med potjo so mi kar naprej hodile po glavi. Uro se smejem z eno takóle v mislih, potem se zopet navdušim na naslednjo, nato me popolnoma prevzame povsem drugo dekle. Lepo je v mislih. Zares lepo. —

Tudi tokrat sem spustil glavo v vodnjak, pa čeprav mi ni bilo vroče, in kot da bi čakal Marijo. A ni je bilo od nikoder. Lahko bi se zadušil v vodi, a tega seveda nisem imel namen storiti. Spomini so me tako lepo preplavljali, da sem se odločil, kako bom stopil kar v vas in jo poiskal. Kaj ni čudno, da se človek spominja samo lepih reči, saj sem tisto odgrizeno uho kar pozabil. Pogumno sem stopal in že za prvim večjim ovinkom sem zagledal hiše. Vasica je delovala zelo privlačno, samo čudno se mi je začelo dozdevati, ko nisem zasledil nobenega življenja. Moje nosnice je polnil neznosen smrad, ki mu nisem vedel izvora. Nenadoma sem opazil, kako korakam izredno oprezno. Kot da bi se česa bal. Ali pa sem se spomnil Marijinih groženj, ki to sploh niso bile, a prav ona mi je vendar govorila, kako se v njeni vasi jejo. Smrad je bil zares neznosen. Zopet se mi je začelo megliti pred očmi. Hotel sem se že obrniti, a tudi zato nisem imel več moči. Znašel sem se v vasi, ki je bila kot izumrla, samo da je strašno zaudarjala. Vonja nikakor nisem mogel določiti, vsekakor pa me je spominjal na usmrajeno meso.

In ne boste mi verjeli. Kar nenadoma je pretrgala moje misli drobna deklica, ki je pritekla v moje naročje. Prav vrgla se mi je v roke. Stara je bila kakšnih šest, sedem let. Lase je imela v kitkah in z rdečo pentljo ovite. Krilce je imela rumeno. Potem me je na lice poljubila, ko je rekla:

»Očka, očka, si le prišel!«

Moral sem se potruditi in zbrati. Očka me je poklicala. Nagovorila me je z očkom. Nisem vedel, kakšni običaji so zopet to v tej vasi. Zavedal sem se samo tega, da imam v rokah drobno deklico. Zato sem skušal biti

čimbolj prijazen. Dobrohotno sem se ji nasmihal. Povprašal sem jo, od kje ji to, da sem njen očka.

»Saj imaš samo pol ušesa, očka. Mamica je govorila o tebi. Rekla je, da boš prišel. Obljubila mi je. Ker kaj pa naj jaz počnem tukaj...«

Nisem vedel, kako naj se vedem, a odgovoriti ji nisem mogel. »Očka, toliko ti imam povedati. Tudi meni je ime Marija. Kar lepo tiho bodi, saj ti bom vse povedala, ... je čebljala. »Mamica mi je rekla, velikokrat mi je ponovila, kaj naj ti povem. Takrat, ko sta bila skupaj, je zanosila. Takó mi je rekla. Mene je skrivala in nihče razen moje babice ni vedel, da sem se rodila. Sedaj živim pri njej, a pusti jo na miru. Še vedno ima lahko toliko moči, da je lahko zelo nevarna. Kar zapustiva vas, očka. Mojo mamico je pojedel tisti vaški mogočnej. Kot ti je prisegala. Ni lagala, očka. Tisti mogočnej je že čez teden dni umrl v strahotnih mukah. To mi je pa babica povedala. Zaužil je njene prsi, po katerih je tako hrepenel, a zanj so bile usodne. To je bilo tisto, ko je govorila o prsah na prsah. Tudi jaz sem takšna, mi je rekla mamica, in da se prav po teh bradavicah razlikujeva od drugih žensk v vasi. Če greš v hišo, lahko slečeš mojo babico, pa boš videl, da ima samo ene prsi. Mamica je rekla, da te moram prepričati. Da ne lažem. Prsi moje babice nimajo bradavic. Moja mamica jih je imela prva in prav zaradi njih je umrl tisti mogočnej. Počakal je, da so ji dozorele. Da so bile velike in polne. Mislil je, da bo pojedel kar štiri sadeže hkrati, a ubile so ga prav tiste bradavice, kot mi pripoveduje babica. Mene ne bo pojedla, nevarna pa je zate. To pa je spet govorila moja mamica. Ja, in umrl je vsakdo, ki se je z zobmi dotaknil mogočnega. To se je selilo in razsajalo kot kožna bolezen, da so le redki preživeli. Zato tudi tako smrdi, ker kmalu ni bilo več ljudi, da bi bili še zakopavali trupla. Samo še trije, štirje starci so v vasi. Nekateri pa so medtem umrli tudi od povsem naravnih bolezni. Ja, kaj mi je še rekla mamica. Da ti je ime Rastko. In da si zelo v redu fant. Kaj še? Nič več. Mamico so pojedli, jaz sem se skrivala, še sreča, da je babica držala z mano. Prosim te, da me odpelješ iz teh krajev. Očka, tako zelo sem vesela, da si prišel pome. Tako sem te čakala, očka.«

Kaj bi lahko sploh rekel. V naročju mi je zaspala, in ko sva takole skupaj nadaljevala pešpot, sem končno zvedel, kaj pomenijo kriki, ki se jih sliši iz vasi. Vedno sem bil prepričan, da imajo veselico, a to tuljenje in zavijanje pomeni čisto nekaj drugega.

Za njim grem na konec sveta

Tukaj je stala gorska koč. Jaz sem bil oskrbnik. Ustrezalo mi je. Imel sem opravka samo s planinci. Za tiste obiskovalce sem takoj vedel, da ne spadajo mednje. Že oblečeni so bili vse prej kot za v hribe. Prebudili so me, takšen ropot so zganjali, čeprav gotovo veste, da so tudi planinci veseljaki. A tisto je samo veselje, pa čeprav včasih razbijejo kakšen kozarec. Oblekel sem se in privil petrolejko ter se spustil v obednico. Nobenih

obiskovalcev nisem pričakoval, še posebej tako pozno, ker je bila že globoka noč. Nisem vedel, od kje so se vzeli. Celo omizje jih je bilo in bili so že krepko pijani. Blažu sem naročil, naj mi skuha čaj. Natakár je bil. Z glavo je zmajeval. Vedel sem, da bom moral nenapovedane nočne obiskovalce nekako umiriti, kajti dom je bil zaseden in gostje so povečini že spali in ne bi bil rad videl, da bi se pritoževali. Eden izmed njih je tolkel po šanku. Že po obleki sem ga prepoznal, da je njihov. Tolkel je in preklinjal. Tekle so mi tudi solze. Približal sem se mu, ker bi bilo nesmiselno prekinjati podivjano družbo. Šele ko sem ga močno porukal, me je sploh opazil. Prikupil sem se mu z dvojnimi sadjevcem, ki sem mu ga naročil. Sklepal sem, da je šlo v tem primeru za nekakšno potegavščino, ker ne vem, zakaj bi drugače zašli v tako visoke gore ljudje v elegantnih oblekah. Ženske so imele celo čevlje s petami. To pa ni niti najmanj spadalo v gorsko postojanko. Tistega za šankom sem moral prav podkupovati, da sem zvedel, kako jih je resnično nekdo krepko potegnil. Šele ko sem ga močno razburil, se je začel izpovedovati. — »Šel sem v trgovino, da si nabavim nekaj hrane. Trgovina je bila natrpana s kupci. Zelo nerad odhajam po nakupih a kaj sem hotel. Čakal sem že kakšne pol ure, ko so se odprla vrata in je vstopil tisti kreten. Takoj mi je zbudil pozornost. Bolj majhen je bil in neverjetno čokat. Ker sem bil zadnji v vrsti, me je prosil, če ga bi lahko spustil naprej, saj se mu je strahovito mudilo. Nobenega razumevanja nisem pokazal, ker se drugače vse prevečkrat omehčam. Ali spuščam ljudi naprej, pa naj si bo kjerkoli že, ali pa se vsak vtakne vame, če berači. Jaz sem prav nekakšna tarča. Hotel sem se narediti trden. Rekel sem mu, da se tudi meni mudi, ker me čaka naporno delo. In še res je bilo. A možakar je vztrajal, da ima gostilno in da bi rad kupil samo dva hlebca kruha, ker ga čakajo gostje. Njegovo opravičevanje se mi je zdelo prav neumno. Kaj potem, če ga čakajo, — sem si mislil. Mene čakajo še pomembnejše reči, zato sem mu samo nekaj zamrmral, a on se je že obrnil k naslednji stranki in ji povedal isto zgodbo. »Samo dva hlebca,« je prosil. Nihče ga ni spustil naprej. Nihče se tudi ni hotel prepirati, komu se najbolj mudi. A vrsta je vrsta. Skakal je od enega do drugega in potem je kar prodajalko napadel za dva hlebca. Najprej se je zvito pozanimal, če ima kruh. Prodajalka je prikimala, on pa je še njej zaupal, kako se mu mudi. V trenutku je bil kar na vrsti, čeprav mu ni nihče dovolil, a nihče mu tudi ni ničesar preprečil. Dobil je dva hlebca, a zahteval je še trideset žemelj in še takrat ni nobenemu zavrelo. Trideset žemelj. Mislil sem si, da bi mu preprečil, če bi bil takoj za njim. Med prsti je mečkal dvesto starih jurjev in bil nekam nervozen. Kot da bi hotel pokazati, kako obvlada denar. Besen sem bil. Preklete besen. Kako se znajo ljudje vrvati. Zakaj jaz nisem tega sposoben. Kar zobje so mi šklepetali. Dobil je svoje in se vsakemu posebej vljudno zahvalil in ponovil, kako se mu zares mudi, ker ga pač čakajo gostje v njegovi gostilnici. — Čas obeda se je bližal, zato sem pomislil, zakaj bi si sploh nabavljal hrano. Zakaj mu ne bi preprosto sledil. Če se je že takó zahvaljeval, potem bi moral poskrbeti zame v svoji gostilni. Odložil sem se in zapustil vrsto. Ne bom

več čakal, — sem si rekel. Jedel bom kar v gostilni, — čeprav denarno slabo stojim, a mislil sem si, da bi si lahko pri njemu naredil celo dolg. Če smo ga že v trgovini vsi razumeli, potem to pomeni, sem se prepričeval, mora imeti tudi on razumevanje in sočutje do soljudi. Na srečo je bil peš. Zakorakal sem za njim. —«

Na tem mestu se je moj sogovornik ustavil in krepko kresnil s pestjo po šanku.

»Urejen petintridesetletnik je bil. Gladko obrit. Z belo srajco in zavidljivo lepo kravato. Na nogah salonarji. Nesel je torej kruh. Spraševal sem se, zakaj ni poslal v trgovino kakšnega vajenca. Zamišljal sem si ga v vlogi lastnika gostilne, ki sem hitel za njim. Resnično, zelo hitro je hodil. Seveda ni opazil, da sem mu sledil. Smukal sem se tesno ob hišah in čakal, v katero gostilno bo zavil. Bila sva že zelo daleč od tiste trgovine in lahko bi se bil usedel vsaj na avtobus, a mahal jo je kar peš. Pri vsaki hiši, kjer je bil napis gostilna, sem se globoko oddahnil, a on se kar ni hotel ustaviti. Kmalu sva bila že na obronku mesta in pohajati mi je začela sapa, saj nisem bil vajuen toliko hoditi. Spraševal sem se, zakaj mu sploh sledim. A kar obrniti se tudi nisem mogel. Pojavljati se je začela in na dan prihajati moja trma in vedel sem, da bi šel za njim tudi na konec sveta, samo da se kdaj usedem v njegovo gostilno. Klel sem. Prišla sva že iz mesta. Ni se ustavljal. Hodil je z nezmanjšanim tempom in prišla sva že med polja. Ni se obračal. Počutil sem se vedno bolj neumno. Prišla sva do vasi in razveselil sem se, da ima vaško gostilno, ker bi se mi prilegla kakšna krepka domača hrana, da bi se malo opomogel, a tudi mimo tiste gostilne je šel. Nisem mogel verjeti, a trma mi je dajala nove moči. Bil sem zagrizen. Imelo me je, da bi ga dohitel in pobil na tla ter ga obrcal kot psa. Kje je njegova gostilna, — sem sikal skozi zobe. Prepešačila sva veliko vasi, a hudič se ni in ni ustavil. Kako mile so se mi zdele gostilne! Kot odrešanje so mi delovale. Ne vem, a prehodila sva vsaj že dvajset kilometrov, če ne več. Gotovo več. Cel dan sva hodila. In presenetil sem se, ko me je začela zadeva počasi celo zabavati. Hotel sem ji priti do kraja. Nisem popuščal. Niti pretepsti ga nisem več hotel. Niti dohiteti. Bo že prišel, — sem se tolažil. Nekje mora biti njegova gostilna, ker mu bo drugače kruh zginil. Potem je končno zavil v to gorovje. Končno, sem rekel zato, ker se poti na vrhu hribov ponavadi končajo. Nisem vedel, kdo je nor. Zavil je na to goro. Nisem se mogel več vrniti. Niti pomislil nisem na to. Tempo je bil nezmanjšan. Niti za trenutek ni postajal. Vzpenjala sva se. Drevesa so se spreminjala. Listnata so izginjala in rasli so samo še iglavci. To je bil tri, štiriurni vzpon, dokler nisva prišla do skalovja. Mislil sem, da bom umrl od utrujenosti. Le od kje sem črpal toliko moči?«

Moj sogovornik je zopet premolknil in udaril s pestjo po šanku. Tako je bil besen. —

»Nikjer ni bilo več nobene gostilne. Edina varianta je bila, da je oskrbnik te gorske kočice. Ker se poti na vrhu hriba zares končajo. Dvomil sem, da se bo vzpenjal v nebo ali da bo šel z enega hriba na drugega, a očitno je

bil vsega zmožen. Končno sva prispela do koč, a tudi tukaj se ni ustavil. Šele tedaj sem malo zastal in se zamislil, a takoj zatem sem se zopet podvzval, da ga ne bi izgubil izpred oči. Niti enkrat samkrat se ni ozrl. Hodila sva že po golih skalah. Mračilo se je in kazale so se zvezde. Opazil sem mesec. Pomislil sem, če je morda vseeno vedel, da sem mu sledil in da se bo morda čisto na vrhu vendarle ustavil in mi kaj rekel. Se nasmejal, ujezil, me vsaj vprašal, zakaj sem mu sledil ali kaj podobnega. Karkoli pač. Ampak ne. Ni se ustavljal. Sedaj se nisem mogel več niti skrivati, ker tako visoko pač ne rasejo drevesa. Samo obrnil bi se in bi me odkril. Še nekaj metrov je imel do skalnega vrha. Plezal sem za njim na tisto špico, pod katero je prepad, kot sem kmalu ugotovil. V trenutku je izginil. Izgubil sem ga. Ničesar nisem slišal. Ničesar nisem videl. Če bi naredil samo še korak, bi zgrmel v neizmerljivo globino in ne bi me bilo tukaj. Morda bi bilo bolje, da bi to storil, jebenti boga!« Zopet je kresnil s pestjo po šanku in na dušek izpil sadjevec. Še vedno nisem vedel, kdo so preostali. Ni me pustil čakati. — »Pred nas se je vrnil v trgovini. Tista gospa je prodajalka, ki mu je zavila hlebčka in žemlje!«

Vedno glasnejši so postajali. Moj sogovornik je že skoraj z glavo tolkel po šanku. Malo kasneje se je odločil, da bom šel za njim. Ga bom že dobil, — barabo, — je besnel. Začelo se je razbijanje. Leteli so stoli. Kresal se je ogenj in koč je kmalu zagorela. Ničesar nisem mogel storiti. Pogorela je do tal, tisti pa so stekli nazaj med skale, ker so se zakleli, da ga bodo dobili in zadavili.

Taksist

Nisem bil še dolgo taksist. Imel sem hude probleme, ker se nisem mogel znebiti neprijetnega občutka, zakaj sem sploh opravljal ta posel. Poudariti moram, da nisem delomrznež, kakor bi lahko sklepali, ko bom povedal, kaj nameravam. A nisem edini, ki se na vse pretege izogiba redne zaposlitve. Delal bi kot konj, kadar bi se mi seveda zahotelo, samo da ne bi bil vezan na osemurnik. Zato sem se prerinil med privatne taksiste in nikakor zaradi tega, ker bi mi to ustrezalo kakorkoli drugače. Imel sem drugačne zahteve. Nisem si zamišljal nobenega dela, ki bi me tako zanimalo, da bi ga opravljal. Ne pretiravam. Ker pa sem kljub vsemu takšen človek, ki sila nerad živi na ramenih drugih, sem si moral poiskati sebi ustrezen vir zaslužka in imel sem srečo, ko mi je šel oče na roko, da mi je posodil avto, dokler se ne bi toliko opomogel in povzpел, da bi si lahko nabavil svojega. Izredno hvaležen sem mu bil, ker sem poskusil že toliko poslov, a mi ni nič uspelo. Navdušenje pa mi je po sili razmer kaj hitro splahnelo. Kot se človek spoznava z leti, me je vedno bolj obdajala misel, da sem pač takšna narava, ki ne bo nikoli na hitro preveliko zaslužila in da na koncu koncev tudi mene čaka kakšna bedna osemurna namestitev. Tudi zaradi tega mi je oče ustregel, da si ne bi imel kaj očitati, in kaj naj rečem. Dobro mi je šlo

od rok. Bil sem zadovoljen. Čutil sem, da sem lahko taksist. Niti malo se nisem počutil vezan. Prav to pa me je vedno najbolj skrbelo. Edino breme mi je bil, skratka, sposojeni avtomobil, zato sem si še bolj zavihal rokave in dobival vedno boljši občutek, ker sem se nezadržno bližal zadnjemu obroku, a kot je pri meni navada, so se stvari zopet obrnile drugače.

Tisti večer je bil izredno mrzel, zato sem imel veliko voženj. Nepretrganost sem vozil že več kot deset ur in tudi nobene utrujenosti nisem čutil in gotovo bi bil še delal, če me ne bi bil ustavil tisti možakar. Mislil sem, da je izredno urejen človek, ko sem v soju luči zagledal, kako mu v rahlem vetru plapolala bel, svilen šal. Imel je dolg, črn plašč, najbolj so zbujali pozornost njegovi lasje, ki jih je imel počesane nazaj. Z nečim jih je imel namazane in tistemu bi se lahko reklo briljantina. Ko je že sedel poleg mene, sem opazil, da je napudran. A ta njegova urejenost je bila očitno samo navidezna. Njegov beli svileni šal se mu je namreč zapletel v prestavo in nisem mogel zgrešiti krvavih madežev, zato sem ga premeril od nog do glave, čeprav po navadi nisem imel takšnih navad. Bil je pretepen. Zdel se mi je kot nekakšen artist, in ko mi je oddal naročilo, je takoj prevzel besedo, ker je očitno zaznal, da se sprašujem o njem. Nisem se ga bal, tega ne morem reči, čeprav je takoj blokiral moje misli, ker je začel opisovati svojo nezgodo. Uvodni del je bil malodane popolnoma identičen z mojim izvajanjem, samo da se on ni oprijel službe taksista, ker pač ni imel očeta, ki bi mu bil lahko odstopil in sploh omogočil avtomobil, temveč se je moral znajti drugače in poiskati srečo na drugem mestu. Redko sem naletel na podobno mislečega človeka, zato sem prisluhnil, ker me je silno zanimalo, kje je njemu spodletelo. Lahko bi se celó kaj naučil. Bila sva že na polovici poti in nekako takole je začel podajati drugi del svoje nezgode:

»Ko mi je že vse spodletelo, sem se spomnil čarovnika, ki sem ga spoznal že nekoč davno v čudni družbi. Bil sem mu izredno simpatičen. Takoj mi je ponudil delo. Postal bi njegov učenec, kakor je pri čarovnikih navada. Vsak ima namreč svojega učenca. Takrat mi njegova misel ni bila všeč. Bil mi je celó sumljiv, — saj veš, kako mislim. Bil je prepričan, da je umetnik in da opravlja nekakšno poslanstvo, meni pa so šli tovrstni ljudje vedno na jetra. A če skušaš človeka pridobiti na svojo stran, potem poskušaš na vse načine. Omenil mi je seveda tudi dober zaslužek. Dober, predvsem pa lahek, — česar sem se spomnil na vrhuncu svoje krize. Zato sem ga poiskal. Odločil sem se, da se naučim nekaj trikov in se z njimi razkazujem po šolah in tovarnah ter zaslužim denar, s katerim bi se sčasoma postavil na lastne noge. Ni me odbil. Bil sem celo dobrodošel in takoj sva začela delati. Posojal mi je denar in mi celo kupil ta oblačila. Moral sem ga prenašati, samo da bi se naučil nekaj spretnosti. Potem sem ga nameraval seveda za vedno zapustiti in delati sam. Tako sem tudi storil, čeprav sem ga stalno poslušal in tudi druge čarovnike, kako jim zadnje čase posel ne cvete več tako kot včasih. Govorili so, kako se je ljudem zmanjšal občutek pa tudi potreba po umetnosti, a jaz se s tem nisem preveč obremenjeval, ker nisem nameraval svojega početja zaznavati kot nekaj več, temveč

izključno kot vir zaslužka. Ko sem se torej naučil nekaj osnovnih potez, sem se umaknil. Tisti učitelj me je iskal, a jaz ga nisem več upošteval. Rekel sem mu, da mu bom vse vrnil, a sem ga užalil. V njihovi družbi sem se pač počutil slabo. Kmalu sem začel na svoje. V vajeniški dobi sem se seznanil tudi s človekom, ki je urejal in ponujal angažmane in takoj sem sprejel, da nastopim v osnovni šoli. Govoril sem si samo eno: Lahek posel, dober zaslužek. — Kot da bi se tolažil. —

V šolo sem prihitel ob natančno določenem času. Pogumno in odločno sem zakorakal po avli, kjer me je po dogovoru čakal ravnatelj šole. Iz njegovega obraza sem zvedel, da je vse nared. Počutil sem se dobro in začuda nisem imel niti malo treme. Z zadevo zares nisem bil niti malo obremenjen. Kot da ne bi bil čutil nobene odgovornosti. To pa je bilo vsekakor dobro. Ravnatelj me je prijel pod roko in me vljudno odpeljal v majhno dvoranico, kjer pa so se stvari malo spremenile. Dvorana je bila sorazmerno polna, kar sem seveda pričakoval, nikakor pa nisem mogel vedeti, da bodo gostje čarovniki. Nekateri izmed njih sem poznal. Od daleč me je spoznal moj učitelj in mi pomahnil v pozdrav. Prepričan sem bil, da gre za nesporazum. Kazalo je, naj bi bil moj nastop nekakšna avdicija, česar pa ni bilo v moji pogodbi. Kot da bi moral opraviti izpit in bom šele z nastopom pred avditorijem strokovnjakov dobil pečat, s katerim bi lahko samostojno opravljal svoj posel. Do tega pa mi seveda ni bilo. Nikakor. Hotel sem se kar obrniti, a ravnatelj me je tako prijazno držal pod roko, da se mu nisem mogel več izmuzniti. Predstavljal me je čarovnikom. Tudi mojemu učitelju, saj ni mogel vedeti, da se pozna. Tedaj je zazvonil šolski zvonec. Počutil sem se izredno neumno, a stvari so potekale same po sebi. Ravnatelj nas je nagovoril, da, prav vsem je namenil vprašanje, če smo pripravljeni. Učitelj je kot nekakšen poverjenik prikimal in šele tedaj sem opazil, kako je na koncu dvoranice oder, ker se je prav takrat odgrnila zavesa. Na odru so bili otroci. Dečki in deklice. Bili so kot nekakšen pevski zborček ali kot kakšna dramska skupinica. Ravnatelj je stopil na oder. Globoko se nam je priklonil in se postavil pred učence kot dirigent. Dobil sem neverjeten občutek, da bom navzoč pri predstavi, ne da bi jo izvajal. Podobno so morali čutiti tudi moji stanovski kolegi, ker je učitelj kar nenedoma zakričal: To je nesporazum. Protestiram! A ravnatelj je že zdavnaj oddal signal za nastop in poglej hudiča. Otroci so izvajali na odru vsemogoče trike. Še čarovnikom so se odprle oči. Vidno so zardeli. Povesile so se jim glave. Počasi sem začenjal dojemati dogajanje. A to seveda še ni bil finale našega poraza. Učenci še niso nehali izvajati svojih bravuroznih točk, s katerimi so kot orli vrabce prekašali najimenitnejše artiste, ko je dal osramočeni učitelj povelje za odhod. Počasi smo zapuščali dvorano. Jaz sem se pravzaprav oddahnil. V tisti dvoranici se je očitno pripetil nezaslišan nesporazum, ki meni niti ni prinesel prevelike sramote. Finale, ki je sledil, pa mi je zadal te poškodbe. Pred izhodom iz šolskega poslopja so nas namreč čakale šolske gorile. To so bili povečini učenci osmih razredov, ki so zahtevali, da plačamo vstopnino. Zgroženega učitelja so nadrli: Kdo bo pa karte plačal?! — Učitelj

je samo usta odprl in zazijal, ko tisti še ni prenehal: Kaj mislite mimo blagajne, ne da bi plačali vstopnino?! — In že je zarenčal naslednji: A bo kaj! Deset jurjev na osebo . . . — Jaz sem se začel smejati. Prav odlično se mi je zdelo vse skupaj, seveda pa šolski učenci niso mogli vedeti, da ne pripadam neposredno njim, zato me je eden izmed njih pretepel. Ni imelo smisla braniti se. Medtem so učitelju zvijali roko, da je kar skakal od bolečin. Nekateri čarovnike pa so zgrabili kar za ušesa in jim med prerivanjem izvlekli denarnice. Ja, ja, tako je bilo to, in ko smo se zunaj menili o doživetem, je gospod učitelj spoznal, da so mu ukradli celo dragoceno uro, ki rabi kot izredno cenjen čarovniški pripomoček. Natrpali smo se v avtomobile in oddrveli. Gledal sem zabite obraze čarovnikov in se vseeno zabaval. Njihove sposobnosti sem zvedel od osnovnošolcev. Torej ti je lahko po vsemu jasno, da nisem zaslužil niti dinarja. Celotno zadnjih deset jurjev so mi vzeli. A vredno je bilo tega. Kar me pri vsej zadevi skrbi, je edino to, da je propadla moja zamisel o lahkem zaslužku.»

Tako mi je govoril potnik. Prispela sva do kavarne, kamor je bil namenjen. Ustavil sem se in pritisnil na taksimeter, ki je pokazal dvajset jurjev. Avtomatično sem segel v hlačni žep in izvlekel dva stotaka. Bil sem popolnoma prevzet od njegove pripovedi. Zato sem se z roko še enkrat vrnil v žep in mu izročil še pet jurjev napitnine. Odprl sem vrata taksija in izstopil ter se napotil v kavarno. Slišal sem še, kako so zacvilile gume, ko je naglo speljal. Bil sem ves sesut od njegove pripovedi, zato sem poiskal prosti sedež. Prišel je natakar in naročil sem si malo pivo.